

A törékeny fűz (*Salix fragilis*) termőhelyigénye

A törékeny fűz leggyakrabban a fehér fűzzel alkot természetes állományokat, elsősorban a puhafás ligeterdőkhoz köthető az előfordulása. Ennek megfelelően a termőhelyi igényét is alapvetően a víz határozza meg.

Klímaigénye

A törékeny fűz klímaigényét legjobban természetes elterjedési területével lehet jellemezni, amit ma már nehéz meghatározni, mivel jelentős területre ültették. Jelenleg megtalálható Skandinávia északi részét kivéve egész Európában, Ázsiában (Délnyugat-Ázsia, Örményország, Irán, Kurdisztán és Nyugat-Szibériától az Altáj-hegységig) egészen a Himalájáig, valamint Afrika északi partjain. Észak-Amerikában és Új-Zélandon több helyen található elvadulva. Európa keleti felében inkább az alföldeken fordul elő, ezzel szemben Közép- és Nyugat-Európában a patakok mentén a hegy- és dombvidékekre is felhúzódik. A Kárpátokban és az Alpok északi részén 700-800 méter magasságig található meg, Tirolban – az Alpok déli részén – 1000 méter feletti előfordulása is ismert. A patakok mentén gyakran elegyetlen állományokat alkot, ezzel szemben a folyók mentén a fehér fűzzel (*Salix alba*) együtt fordul elő. Hazánkban mindenütt megtalálható, de a Tisza és a Balaton partján gyakrabban szembe tűnnek állományai.

A törékeny fűz elterjedési területe alap-

1. kép. Törékeny fűz (Fotó: Börcsök Zoltán)

ján elsősorban a kontinentális klímájú területek fafaja. Szélsőséges éghajlat mellett is megél, így a hideget és a meleget is jól tűri. Jobban elviseli a fagyot, mint a fehér fűz, fagyálló. Nagy a hő- és a fényigénye.

Hidrológiai igénye

A törékeny fűz, mint a patakok és folyók közvetlen közelében élő fafaj, igényli a talajból származó többletvizet. A hosszabb elöntéseket kevésbé tűri, mint a fehér fűz. Az erdészeti hidrológiai osztályozás szerint elsősorban a felszínig nedves és az állandó vízhatású termőhelyeken, az árterek középme-

és mély fekvésű részein található meg, ahol az elöntés hossza általában eléri az egy hónapot. Az ennél mélyebben elhelyezkedő, nagyon mély fekvésű ártéri területeken elsősorban a mandulafűzzel, a kosárkötő fűzzel és a csigolyafűzzel találkozhatunk. A fehérfűz- és a törékenyfűz-állományok a középvízszintnél magasabban fekvő területeken találhatóak. Itt az év nagy részében gyökerük eléri a talajvizet, illetve a talajvíz felett található úgynevezett kapilláris zónát, ahol a növekedéséhez megfelelő mennyiségű víz áll rendelkezésére. A törékeny fűz jobban elviseli a talaj időszakos kiszáradását, mint a fehér fűz.

Talajigénye

A törékeny fűz az üde, mély, laza, savanyú, gyengén savanyú – egyes vélemények szerint lúgos – öntéstalajokon tenyészik. Folyók és patakok mentén a rendszeresen elöntött területeken található meg. Ezekeken a részeken a víz ismétlődően rak le nagy szervesanyag-tartalmú, különböző szemcseösszetételű hordalékot. Ennek megfelelően a talajfejlődés gátolt, nem alakulhat ki humuszos szint, ezeket a talajokat nevezzük nyers öntéstalajoknak. Termőképességüket, így a törékeny fűznek való alkalmasságukat alapvetően a talajvíz közelsége, a talaj egyes rétegeinek szemcseösszetétele és mésztartalma határozza meg. Míg a Duna mentén nagy mésztar-

2. kép. A törékeny fűz egyik tipikus előfordulási helye a folyók partja

talmú nyers öntéstalajokkal találkozunk, addig a Tisza partján semleges, gyengén savanyú kémhatásúakkal. Azokon a magasabb fekvésű részekén, ahol ritkább az elöntés, humuszos öntéstalajok alakulhatnak ki, mivel a törékeny fűz erősen vízigényes, a humuszos öntéstalajokon már ritkábban jelenik meg.

Az utóbbi évszázad(ok) folyószabályozási munkái, a kavicskitermelés, valamint a folyókon épített erőművek hatására nagy folyóink (különösen a Duna) sok helyen „bevágódnak” a medrükbe, ami azt jelenti, hogy a vízszint (különösen a kis vízszint) folyamatosan süllyed. Ennek hatására a folyó partján található erdőtürsulások vízellátottsága romlik, ami az erősen vízigényes fehér fűzekből és törékeny fűzekből álló vízparti sáv eltűnését eredményezheti. Gyakran találkozhatunk olyan képpel, hogy a folyó közvetlen közelében álló állományok vízhiány miatt száradnak, mivel gyökerük már az év nagy részé-

3. kép. A szabályozatlan mellékágak kedveztek a törékeny fűz előfordulásának

anyagok is fokozatosan felhalmozódnak, és gyakran jó tápanyag-ellátottságot teremtenek. Találkozhatunk törékenyfűz-állományokkal réti talajok, illetve láptalajok különböző típusain is. Az ilyen területek vízellátottsága általában megfelelő a törékeny fűznek. Előfordulnak – elsősorban telepített – törékenyfűz-állományok a vízállásos, pangó vizes szikeseken is, mivel a törékeny fűz a levegőtlen körülményeket is tűri.

A törékeny fűz a talajok fizikai feleségével szemben nem igényes, így előfordul a kavicstalajoktól kezdve, a homok- és a vályogtalajokon át az agyagtalajokig minden szövetű talajon. Általában jobban elviseli a kötött talajokat, mint a fehér fűz.

Gyökérzete

Gyökérzetének fejlődése erősen függ a termőhelyi, elsősorban a hidrológiai

körülményektől, egyes esetekben mélyre hatoló és erősen szerteágazó gyökérzetet fejleszt ki, más esetben sekély, szabálytalan gyökérrendszere van. Gyakran a felszínhez közel képez sűrű „gyökérhálót”, más esetekben mélyre hatoló, erős mellékgyökérzetet alakít ki. Gyökérének alakja nagyban függ tehát a talaj vízellátottságától és az egyes talajrétegek tulajdonságaitól. Ha sokáig elöntést kap, a víz alatt álló vastagabb fák is képződhetnek gyökerek.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a törékeny fűz a folyó- és patakpartok fája. Széles termőhelyi toleranciája miatt hazánkban a legtöbb vízfolyás mentén találkozhatunk vele. A termőhelyek megváltozása és csekély gazdasági jelentősége miatt az utóbbi időben előfordulása csökkent.

4. kép. Humuszos öntéstalaj a Duna mentén

ben nem éri el a talajvízszintet.

A törékeny fűz másik termőhelye a hegy- és dombvidéki patakok mente, ahol elsősorban különböző lejtőhordalék-, illetve öntéstalajokon található meg. Ebben az esetben is különféle rétegek rakódnak egymásra, amelyet az erózió, illetve a vízfolyás hordott oda. Ezeken a termőhelyeken is igen fontos a talaj megfelelő vízellátottsága.

Az öntés- és lejtőhordalék-talajok legtöbb esetben jó tápanyag-ellátottságúak is, hiszen az üledéklerakódás során nemcsak ásványi, hanem szerves

5. kép. Csúcsszáradt fűzesek a Duna mentén